

II

(Rättsakter som antagits i enlighet med EG- och Euratomfördragen och vars offentliggörande inte är obligatoriskt)

BESLUT

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 17 juni 2009

om det statliga stöd C 21/08 (f.d. N 864/06) som Tyskland planerar att genomföra till förmån för Sovello AG (tidigare EverQ GmbH)

[delgivet med nr K(2009) 4516]

(Endast den tyska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2009/697/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR ANTAGIT
DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a,

efter att i enlighet med nämnda artiklar⁽¹⁾ ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig och med beaktande av dessa synpunkter, och

av följande skäl:

1. FÖRFARANDE

- (1) Genom en elektronisk anmälan av den 20 december 2006, registrerad samma dag av kommissionen (A/40513), anmälde de tyska myndigheterna i linje med begäran om individuell anmälan enligt de sektorövergripande rambestämmelserna för regionalstöd till stora investeringsprojekt⁽²⁾ (nedan kallade MSF 2002) sin avsikt att tillhandahålla regionalstöd för ett stort investeringsprojekt till förmån för EverQ GmbH. Den

24 november 2008 omvandlades EverQ GmbH till ett aktiebolag med namnet Sovello AG⁽³⁾.

- (2) Kommissionen begärde kompletterande upplysningar den 16 februari (D/50671), den 26 april (D/51786), den 10 juli (D/52902) och den 17 september 2007 (D/53704). De tyska myndigheterna uppdaterade sin anmälan och tillhandahöll kompletterande upplysningar den 29 mars (A/32775), den 9 maj (A/33866), den 28 augusti (A/37024), den 17 oktober (A/38528), den 9 november (A/39223) respektive den 12 november 2007 (A/39287). Den 6 december 2007 hölls ett möte mellan kommissionen och de tyska myndigheterna. Den 20 december 2007 (A/40543) bekräftade de tyska myndigheterna skriftligen de upplysningar som lämnades på detta möte. Den 20 februari begärde kommissionen kompletterande upplysningar beträffande frågan om huruvida det rörde sig om ett enda investeringsprojekt eller inte och en uppdatering av marknadsuppgifterna. De begärda upplysningarna översändes till kommissionen den 19 mars 2008 (A/5454).
- (3) Genom en skrivelse av den 20 maj 2008, med hänvisning till K(2008) 1844 slutlig, underrättade kommissionen Tyskland om sitt beslut om att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i EG-fördraget avseende detta stöd.
- (4) Genom en skrivelse av den 15 augusti 2008, registrerad hos kommissionen den 18 augusti 2008 (A/16933), översände de tyska myndigheterna sina synpunkter.

⁽¹⁾ EUT C 227, 4.9.2008, s. 19.

⁽²⁾ EGT C 70, 19.3.2002, s. 8.

⁽³⁾ För att underlätta förståelsen av beslutet kommer det nuvarande namnet, Sovello AG, att användas även för den period som föregick namnändringen.

(5) Kommissionens beslut om att inleda förfarandet offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* ⁽⁴⁾ den 4 september 2008. Kommissionen har uppmanat berörda parter att inkomma med sina synpunkter på stödet i fråga.

(6) Kommissionen har mottagit synpunkter från en berörd part genom en skrivelse av den 30 september 2008, registrerad hos kommissionen samma dag (A/20002). Genom en skrivelse av den 7 oktober 2008 (D/53848) översände kommissionen dessa synpunkter till Tyskland. De tyska myndigheterna översände kompletterande upplysningar via e-post av den 16 och den 24 april samt av den 15 maj 2009, registrerade hos kommissionen samma dag (A/8772, A/9822 respektive A/11817).

2. DETALJERAD BESKRIVNING AV STÖDET

2.1 Åtgärdens syfte

(7) Stödåtgärden syftar till att främja regional utveckling. Investeringen kommer att genomföras i Thalheim, Landkreis Bitterfeld, Sachsen-Anhalt i Tyskland, som är ett stödområde enligt artikel 87.3 a i EG-fördraget enligt den regionalstödkarta som har upprättats för Tyskland och som gäller fram till slutet av 2006 ⁽⁵⁾.

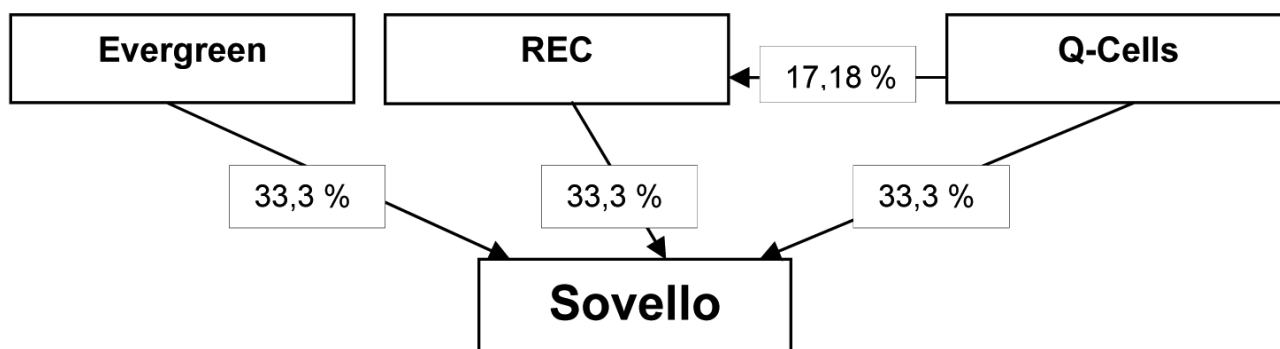
2.2 Stödmottagaren

(8) Mottagaren av det anmälda stödet är Sovello AG (nedan kallat *Sovello*). Sovello grundades i december 2004 som ett gemensamt företag, i vilket Evergreen Solar Inc. (Marlboro MA, USA) (nedan kallat *Evergreen*) äger 75,1 procent av aktierna och Q-Cells AG (Thalheim, Tyskland) (nedan kallat *Q-Cells*) äger 24,9 procent. Evergreen, producent av solcellsmoduler, har patent på String Ribbon-tekniken ⁽⁶⁾ och licensierade denna teknik till det gemensamma företaget. Q-Cells, en av världens största producenter av solceller, bidrog med sin kompetens inom tillverkning av solceller och sin erfarenhet från den tyska solenergi marknaden.

(9) I november 2005 anslöt sig Renewable Energy Corporation ASA (Norge) (nedan kallat *REC*) till det gemensamma företaget och tog en andel på 15 procent medan Evergreen och Q-Cells minskade sina andelar till 64 respektive 21 procent. REC är en av världens största producenter av kiselmaterial till solcellsindustrin. REC tillverkar också wafers, solceller och solmoduler genom sina dotterbolag.

(10) Sedan den 19 december 2006, dvs. dagen innan stödet anmäldes, innehar var och en de tre parterna – Evergreen, Q-Cells och REC – en andel på 33,3 procent i Sovello.

(11) Den nuvarande aktieägarstrukturen för Sovello framgår av figuren nedan:

⁽⁴⁾ Se fotnot 1.

⁽⁵⁾ Statligt stöd N 641/02 – Tyskland – Regionalstödkarta för Tyskland (2004–2006).

⁽⁶⁾ String Ribbon-tekniken är en kontinuerlig process i vilken långa trådar rullas av från spolar och förs genom ett kiselsmältbad, varefter ett långt kiselband ("ribbon") erhålls ur smältbadet. Bandet samlas med jämna mellanrum in och sågas upp i mindre bitar (wafers). Dessa wafers rengörs och omvandlas till solceller genom ytterligare bearbetning (POCl₃-diffusion, etsning, SiN-antireflexbeläggning, metallisering och konditionering). I det sista steget sammanfogas cellerna till solmoduler (paneler).

2.3 Investeringsprojektet

- (12) De tyska myndigheterna planerar att bevilja Sovello regionalt investeringsstöd för att bygga en ny anläggning (Sovello2) för tillverkning av solmoduler.
- (13) Sovello driver redan en anläggning i Thalheim, Sovello1⁽⁷⁾, där produktionen av solmoduler inleddes i april 2006. Vid tidpunkten för anmälan räknade man med att nå en produktionskapacitet på 30 megawatt topp effekt⁽⁸⁾ i slutet av 2007. De tyska myndigheterna hävdar att anläggningen var utformad som ett pilotprojekt för att validera Evergreens String Ribbon-teknik i en industriell process i kombination med Q-Cells tillverkningstekniker.

- (14) Det anmälda stödet hänför sig till ett nytt investeringsprojekt, Sovello2. Det rör sig om uppförandet av en ny fabrik för integrerad storskalig produktion av solmoduler med hjälp av den validerade String Ribbon-tekniken i anslutning till Sovello1-anläggningen i Thalheim. Arbetet med Sovello2 påbörjades i juli 2006 och avslutades i juni 2008. Sovello2 förväntades uppnå full nominell kapacitet på 60 MWt år 2009⁽⁹⁾.
- (15) Vid tidpunkten för anmälan förväntades Sovello2 skapa omkring 390 direkta och minst omkring 700 indirekta nya arbetstillfällen i regionen.
- (16) Tidsplanen nedan ger en översikt över de olika stegen för de båda projekten Sovello1 och Sovello2.

Tidpunkt	Sovello1	Sovello2
Investeringsbeslut	14.1.2005 (datum för det första ramavtalet om gemensamt företag)	Slutet av juni 2006 (enligt de tyska myndigheterna)
Ansökan om stöd	27.12.2004 (stöd inom ramen för det gemensamma programmet)	20.2.2006 (stöd inom ramen för det gemensamma programmet)
Beviljandedatum	21.4.2005 (beslut om stöd inom ramen för det gemensamma programmet)	15.12.2006 (beslut om stöd inom ramen för det gemensamma programmet, med förbehåll för kommissionens godkännande)
Köpeavtal för mark	27.6.2005	30.6.2006
Påbörjande av arbete	2005	Juli 2006
Anmälan	1.9.2005 ⁽¹⁰⁾	20.12.2006
Planerad investeringsperiod	1.1.2005–31.12.2007	24.7.2006–30.6.2008
Produktionsstart	Februari 2006	Andra kvartalet 2007
Full kapacitet uppnådd	Slutet av juni 2006 (30 MWt)	Slutet av 2007 (60 MWt)
Kommissionens godkännande	7.6.2006 (bonus till små och medelstora företag)	

⁽⁷⁾ Sovello har redan fått regionalt investeringsstöd för sin första anläggning i Thalheim, inklusive en bonus för små och medelstora företag inom ramen för stödordningen för det gemensamma programmet, i enlighet med artikel 4.3 b i kommissionens förordning (EG) nr 70/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag (EGT L 10, 13.1.2001, s. 33). I sitt beslut nr 426/2005 av den 7 juni 2006 (EUT C 270, 7.11.2006, s. 2) bedömde kommissionen att Sovello vid tidpunkten för anmälan var ett litet till medelstort företag.

⁽⁸⁾ En megawatt topp effekt (MWt) motsvarar 1 000 000 watt topp effekt (Wt). Watt topp effekt är en måtenhet för kapaciteten (den nominella effekten) hos solceller och solmoduler. Watt topp effekt används inom solcellsindustrin som standardmått för den tekniska kapaciteten hos solmoduler. Det uttrycker modulens nominella effekt under standardtestförhållanden.

⁽⁹⁾ Ursprungligen planerades en mycket större utbyggnadsinvestering vid företagets huvudanläggning i Tyskland, motsvarande en ytterligare kapacitet på totalt 90 MWt (enligt det första avtalet om det gemensamma företaget mellan Evergreen och Q-Cells från januari 2005), eller hela [...] (*) ((*) Företagshemlighet.) MWt (enligt information som lämnades till kommissionen i mars 2007 under anmälningsförfarandet beträffande utbyggnadsprojektet) som skulle genomföras i [...] steg ([...]). De tyska myndigheterna strök de två sista stegen från anmälan [...]. På grundval av uppgifterna i årsrapporterna från parterna i det gemensamma företaget kan kommissionen konstatera att Sovellos totala produktion uppgick till 85 MWt år 2008.

⁽¹⁰⁾ Se fotnot 7.

2.4 Rättslig grund

- (17) Stödet ska beviljas på grundval av de befintliga stödordningarna "Förbättring av den regionala ekonomiska strukturen" (statligt stöd N 642/02 ⁽¹¹⁾ – nedan kallad *stödordningen för gemensamt program*), "Lag om investeringsbidrag 2005" (statligt stöd N 142a/04 ⁽¹²⁾ och den efterföljande stödordningen "Lag om investeringsbidrag 2007" (statligt stöd N 357a/06 ⁽¹³⁾).

2.5 Investeringskostnader

- (18) Enligt de uppdaterade uppgifter som de tyska myndigheterna översände den 16 och den 24 april 2009 uppgår den totala investeringskostnaden för Sovello2 till ett nominellt värde av 118 418 780 euro (114 882 310 euro i diskonterat värde ⁽¹⁴⁾). Hela detta belopp berättigar till regionalstöd. Av tabell I framgår hur de totala investeringskostnaderna fördelar sig för det anmälda projektet.

Tabell I

Projektkostnadernas fördelning

(euro)

2006	2007	2008	Totalt (nominellt värde)	Totalt (diskonterat värde 31.12.2006)
[...]	[...]	[...]	118 418 780	114 882 310

2.6 Finansiering av projektet

- (19) Enligt de uppdaterade uppgifter som de tyska myndigheterna översände den 16 och den 24 april 2009 finansierade Sovello projektet med hjälp av 87 313 015 euro i egna medel och banklån (som inte omfattas av någon statlig garanti) samt det ansökta stödet (31 105 765 euro). Härav följer att Sovellos egna bidrag uppgår till minst 25 procent av den totala stödberättigande utgiften, i en form där inget statligt stöd ingår.

2.7 Tillämpligt tak för regionalstöd

- (20) Thalheim, Landkreis Bitterfeld, Dessau i Sachsen-Anhalt är ett stödområde i den mening som avses i artikel 87.3 a i EG-fördraget med en högsta tillåten stödnivå på 35 procent bruttobidragsekvivalent (BBE) för stora företag enligt riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål ⁽¹⁵⁾ (nedan kallade 1998 års *regionalstödsriktlinjer*) och den tyska regionalstödskartan för 2004–2006 ⁽¹⁶⁾ som gällde vid tidpunkten för anmälan.

2.8 Stödbelopp och stödnivå

- (21) Tyskland anmälde två olika stödbelopp och stödnivåer, beroende på om den sammanhållningsbonus som anges i punkt 25 i MSF 2002 kan tillämpas eller inte. I punkt 25 i MSF 2002 anges att "den högsta tillåtna stödnivån [...] kan höjas genom att multipliceras med faktorn 1,15 om projektet samfinansieras med medel ur strukturfonderna som ett stort projekt i den mening som avses i artikel 25 i rådets förordning (EG) nr 1260/1999 ⁽¹⁷⁾ [...]". Den andel som samfinansieras med gemenskapsmedel måste dock utgöra minst 25 procent av de totala offentliga utgifterna i en region som är berättigad till regionalstöd enligt artikel 87.3 a i EG-fördraget, och den högsta stödnivå som tillämpningen av sammanhållningsbonusen resulterar i får inte överstiga 75 procent av det tillämpliga taket för regionalstöd (punkterna 25 och 26 i MSF 2002).
- (22) Den första stödnivå som de tyska myndigheterna anmälde för detta projekt uppgick till 22,46 procent BBE (motsvarande ett stödbelopp på 30,526 miljoner euro) vilket är den högsta stödnivå utan sammanhållningsbonus beräknat på grundval av de ursprungligen anmälda stödberättigande kostnaderna på 135,934 miljoner euro i diskonterat värde, genom tillämpning av den reduceringsmetod som anges i punkt 21 i MSF 2002 och ett tak för regionalstöd på 35 procent BBE.

⁽¹¹⁾ Kommissionens beslut av den 1 oktober 2003 (EUT C 284, 27.11.2003, s. 2).

⁽¹²⁾ Kommissionens beslut av den 19 januari 2005 (EUT C 235, 23.9.2005, s. 3).

⁽¹³⁾ Kommissionens beslut av den 6 december 2006 (EUT C 23, 1.2.2007, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Beräknat på grundval av den tillämpliga referensräntan för Tyskland på 4,36 procent vid tidpunkten för anmälan.

⁽¹⁵⁾ EGT C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽¹⁶⁾ EUT C 186, 6.8.2003.

⁽¹⁷⁾ EGT L 161, 26.6.1999, s. 1.

- (23) I det fall sammanhållningsbonusen kan tillämpas (nedan kallat *stöd med sammanhållningsbonus*) uppgår det högsta stödbeloppet för en stödberättigande kostnad på 135,934 miljoner euro i diskonterat värde till 35,105 miljoner euro (motsvarande en stödnivå på 25,83 procent BBE). Stödnivån grundar sig på punkt 25 i MSF 2002.
- (24) Den andra stödnivå som de tyska myndigheterna anmälde för det fall sammanhållningsbonusen kan tillämpas uppgick till 23,83 procent BBE av de totala stödberättigande investeringskostnaderna (motsvarande ett stödbelopp på 35,336 miljoner i nominellt värde och 32,397 miljoner i diskonterat värde).
- (25) Den 16 och den 24 april 2009 översände de tyska myndigheterna uppdaterade uppgifter och informerade kommissionen om att de totala stödberättigande investeringskostnaderna för Sovello2 slutligen uppgick till 118 418 780 euro (114 882 310 euro i diskonterat värde) och att det stöd som ska beviljas för Sovello2 i det fall sammanhållningsbonusen kan tillämpas uppgick till 31 105 765 euro i nominellt värde (27 367 723 euro i diskonterat värde, motsvarande en stödnivå på 23,8224 procent BBE). I de uppdaterade uppgifterna nämndes också att stödet ska tillhandahållas i form av ett direkt bidrag på 17 220 066 euro och ett investeringsstöd på 13 885 699 euro, som kommer att betalas ut under 2009.
- (26) De tyska myndigheterna har ansökt om samfinansiering genom Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)⁽¹⁸⁾ (stort projekt) inom ramen för det operativa programmet "Sachsen-Anhalt", motsvarande ett belopp på 9,118 miljoner euro i nominellt värde. Om kommissionen avslår ansökan på grundval av de bestämmelser för stora projekt som gäller enligt förordning (EG) nr 1260/1999 kommer villkoren för att få sammanhållningsbonusen inte att uppfyllas. I det fallet kommer bidraget, och därmed hela det planerade stödet enligt anmälan, att minskas för att inte överskrida det stödtak uttryckt i BBE som anges i fallet utan bonus.
- (27) Enligt punkt IX.2 m i beslutet om beviljande av stöd⁽¹⁹⁾ inom ramen för stödordningen för det gemensamma programmet, måste kommissionen godkänna det statliga stödet för att investeringsfrämjande åtgärder ska kunna beviljas.
- (28) I anmälan anges att det anmälda stödet till projektet inte ska kumuleras med stöd som mottagits för samma stödberättigande kostnader från andra lokala, regionala eller nationella källor eller gemenskapskällor.
- (29) De tyska myndigheterna bekräftade att stödmottagaren ansökte om stöd innan några arbeten med projektet

hade påbörjats. Enligt beslutet om godkännande av stöd lämnades ansökan om stöd in den 20 februari 2006, samtidigt som investeringsprojektet först påbörjades i juli 2006.

- (30) De tyska myndigheterna bekräftade vidare att den högsta stödnivån och det högsta stödbeloppet som godkänns i detta beslut inte kommer att överskridas, även om de stödberättigande kostnaderna ökar eller minskar.

2.9 Allmänna åtaganden

- (31) Enligt punkt IX.2 f i beslutet om beviljande av stöd och enligt den nationella rättsliga grunden för de tillämpade befintliga stödordningarna åläggs stödmottagaren att upprätthålla investeringen i anläggningen under minst fem år.
- (32) De tyska myndigheterna bifogade en kopia av beslutet om beviljande av stöd till anmälan. Vidare har de tyska myndigheterna åtagit sig att översända följande handlingar till kommissionen:

— En delrapport vart femte år, räknat från tidpunkten för kommissionens godkännande av stödet (omfattande information om utbetalade stödbelopp, genomförandet av stöдавtalet och eventuella andra investeringsprojekt som har påbörjats vid samma anläggning).

— En detaljerad slutrapport som grundar sig på den anmälda utbetalningsplanen, inom sex månader efter utbetalningen av det sista delbeloppet av stödet.

3. SKÅLEN TILL ATT ETT FORMELLT GRANSKNINGSFÖRFARANDE INLEDDES

- (33) I sitt beslut om att inleda ett formellt granskningsförfarande grundade kommissionen sina tvivel på följande aspekter.
- (34) Enligt punkt 49 i MSF 2002 bör ett investeringsprojekt inte på ett konstlat sätt delas upp i delpjekt för att kringgå bestämmelserna enligt MSF 2002. I MSF 2002 utgår man ifrån att ett investeringsprojekt omfattar alla fasta investeringar som görs i en anläggning under tre år. Med produktionsanläggning avses i denna punkt "en ur ekonomisk synpunkt, odelbar, fysiskt eller funktionellt sammankopplad, serie fasta anläggningstillgångar som fyller en specifik teknisk funktion och som har tydligt identifierbara mål, till exempel tillverkning av en viss produkt". Medlemsstater kan vara benägna att anmäla två separata projekt i stället för ett enda investeringsprojekt, eftersom detta normalt medger en högre stödnivå på grund av effekterna av den automatiska reduceringsmetod som anges i punkt 21 i MSF 2002⁽²⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ Ansökan ingavs den 8 maj 2007.

⁽¹⁹⁾ Beslut om godkännande av stöd ("Zuwendungsbescheid") av den 15 december 2006, ändrat den 29 januari 2009.

⁽²⁰⁾ Medlemsstaten kan utnyttja hela taket för regionalstöd två gånger för de första 50 miljonerna euro för projekten (det tillämpliga taket för regionalstöd behöver inte reduceras) och halva detta tak två gånger för de följande 50 miljonerna euro. För alla stödberättigande kostnader över 100 miljoner euro minskas å andra sidan taket för regionalstöd med 34 procent.

- (35) Eftersom mindre än tre år har gått mellan den tidpunkt då arbetet med Sovello1-projektet inleddes (2005) och den tidpunkt då Sovello2-projektet inleddes (juli 2006) ska kommissionen, så som man angav i sitt beslut om att inleda det formella granskningsförfarandet, normalt utgå från att de båda projekten utgör ett enda investeringsprojekt, såvida inte de kriterier som anges i punkt 49 i MSF 2002 är uppfyllda.
- (36) Kommissionen konstaterade i detta sammanhang att Evergreen hade en pilotanläggning i Marlboro där man bedrev forskning och utveckling och testade String Ribbon-tekniken vid en pilotproduktionslinje, medan Sovello1 var mycket mer marknadsanpassat. Där inleddes produktionen i själva verket i april 2006 och alla moduler som tillverkades i april, maj och juni 2006 såldes genast på marknaden. Kommissionen drog därför preliminärt slutsatsen att syftet med Sovello1 uppenbarligen inte i första hand var att visa att det var tekniskt eller teknologiskt möjligt att tillverka solmoduler med hjälp av String Ribbon-tekniken, utan snarare att utvärdera lönsamhet och industriell kapacitet för de tekniker och tillverkningsprocesser som utvecklats av det gemensamma företagets parter, och dra fördel av den förväntade snabba utvecklingen på denna marknad i Tyskland.
- (37) Kommissionen konstaterade vidare att den första investeringen (Sovello1, 30 MWt) inte kunde betraktas som liten till sin omfattning. Å andra sidan kan inte kapaciteten på 60 MWt för Sovello2 betraktas som någon "serietillverkning", jämfört med kapaciteten för Sovello1. Multiplikationsfaktorn för kostnaderna är endast 2 för Sovello2, medan den var 13 för det stora investeringsprojektet Qimonda. I det fallet drog kommissionen slutsatsen att det anmälda projektet och ett tidigare pilotprojekt tillsammans inte utgjorde ett enda investeringsprojekt (kommissionens beslut av den 30 januari ⁽²¹⁾, nedan kallat *Qimonda-beslutet*).
- (38) Mot bakgrund av domstolens dom i mål T-184/97 ⁽²²⁾, liksom definitionerna av "industriell forskning", "experimentell utveckling" och "processinnovation" i gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation ⁽²³⁾ (nedan kallade *rambestämmelser för FoUI*), ställde sig kommissionen tvivlande till att Sovello1 kunde betraktas som ett pilotprojekt och därmed utgjorde ett separat projekt i förhållande till Sovello2-projektet.
- (39) Kommissionen ansåg att om Sovello1 inte kunde betraktas som ett pilotprojekt borde det kanske betraktas som ett enda investeringsprojekt tillsammans med Sovello2 (baserat på en övergripande bedömning av kriterierna i punkt 49 i MSF 2002). Trots de tyska myndigheternas argument om att de båda anläggningarna var fysiskt separerade och att det saknades funktionella kopplingar mellan dem, drog kommissionen slutsatsen att det rör sig om ett enda företag med två produktionsanläggningar, byggda på fysiskt angränsande mark, som producerar samma produkt med hjälp av samma teknik, i ett scenario där arbetet med den andra anläggningen påbörjades inom tre månader efter det att den kommersiella produktionen inletts vid den första anläggningen.
- (40) Kommissionen tolkade också formuleringarna i det första avtalet om gemensamt företag som att parterna planerade att göra en investering som var mycket större än Sovello1 och som skulle genomföras i flera steg. Kommissionen konstaterade vidare att det var oklart om merkostnaderna för att utforma separata projekt i stället för en integrerad anläggning var högre än det extra stödbelopp som skulle utgå om man bedömde att de båda projekten inte utgjorde ett enda investeringsprojekt (och reduceringsmetoden enligt punkt 21 i MSF 2002 därmed inte skulle tillämpas på det kombinerade projektet).
- (41) Mot bakgrund av det ovanstående ställde sig kommissionen tveksam till om, och i så fall i vilken omfattning, det anmälda stödet var nödvändigt för att skapa en stimulansseffekt på investeringen och om det kunde betraktas som förenligt med MSF 2002 och den gemensamma marknaden.

4. SYNUNKTER FRÅN BERÖRDA PARTER

- (42) Efter det att kommissionen i *Europeiska unionens officiella tidning* offentliggjort sitt beslut om att inleda det formella granskningsförfarandet mottog den synpunkter från en berörd part, nämligen den europeiska intresseorganisationen för solcellsbranschen, EPIA (European Photovoltaic Industry Association) ⁽²⁴⁾. EPIA:s argument kan sammanfattas som följer.

4.1 Solenergiindustrin – en marknad med hög tillväxt

- (43) Enligt EPIA kännetecknas solenergiindustrin av en kontinuerligt hög marknadstillväxt på grund av den ökade efterfrågan i världen på solcellsprodukter samt en dynamisk teknik och den höga innovationsgraden. Snabbhet är en nyckelfaktor när det gäller att genomföra innovationer i industriell skala. För att öka solenergiindustrins konkurrenskraft krävs en minskning av kostnaderna för att alstra solenergi. Kostnaderna för att köpa in solsystem spelar en viktig roll vid alstringen av solenergi. Produktionskostnaderna för solenergisystem beror å andra sidan på vilka tekniker som används och på kostnaderna för utgångsmaterial och annat material.

⁽²¹⁾ Kommissionens beslut N 872/06, individuellt stöd till Qimonda (EUT C 170, 5.7.2008, s. 2).

⁽²²⁾ Mål T-184/97, BP mot kommissionen, REG s. II-03145. I detta mål konstaterade förstainstansrätten att ett program som är avsett att demonstrera den ekonomiska och industriella lönsamheten för en sektor inte kan betraktas som ett pilotprojekt för den tekniska utvecklingen av produkter.

⁽²³⁾ EUT C 323, 30.12.2006, s. 1.

⁽²⁴⁾ EPIA företräder nästan 200 medlemmar i över 20 länder i Europa inom hela solenergisektorn (omfattande hela solcellsindustrins värdekedja: från kisel-, cell- och modulproduktion till systemutveckling). Stödmottagaren är medlem i EPIA.

- (44) Att teknik och innovation är av särskild vikt inom solenergisektorn visar sig främst genom att antalet samarbetsprojekt mellan företag och/eller forsknings- och utvecklingsinstitut ökar, och detsamma gäller antalet nystartade företag inom sektorn.

4.2 Pilotprojekt inom solenergisektorn

- (45) Enligt EPIA styrs utvecklingen och tillämpningen av innovationer och nya tekniker inom solenergiindustrin av ekonomiska kriterier. För att begränsa de ekonomiska riskerna för finansörerna och pröva den tekniska och/eller ekonomiska genomförbarheten för en innovation mot vissa kriterier, sker forskning och utveckling inom detta område etappvis, vilket även gäller det industriella genomförandet av innovationerna. Därför är pilotprojekt ett bra sätt att hitta svar på vissa tekniska och/eller ekonomiska frågor gällande innovationer med konkreta mål, begränsade resurser och medel samt kalkylerbara risker. Enligt EPIA används även pilotprojekt för produkt- och processinnovationer av industriellt beprövade tekniker, eftersom en kapacitetsökning inte är ekonomiskt motiverad förrän en pilotproduktion har visat att processerna kan användas för serietillverkning. Så snart serietillverkningen har verifierats med hjälp av pilotproduktionen är en snabb utökning av produktionskapaciteten en viktig framgångsfaktor. Ny produktionskapacitet inrättas därför ofta i omedelbar anslutning till ett lyckat pilotproduktionsförsök.

4.3 String Ribbon-tekniken har ännu inte prövats i industriell skala

- (46) EPIA betonar att den String Ribbon-teknik som Sovello använder är en kontinuerlig process för att med hjälp av kiselband tillverka kristallina wafers som jämfört med konventionella sågningstekniker förbrukar märkbart mindre mängder kisel. Den har således en klar kostnadsfördel. EPIA framhöll att String Ribbon-processen för tillverkning av wafers inte hade testats i industriell skala då Sovello1 byggdes. Det fanns vid den tiden inte ett enda företag i världen som kunde omvandla den typen av String Ribbon-wafers till celler och moduler. Med hjälp av String Ribbon-tekniken har Sovello kunnat täcka hela produktionskedjan från solwafers via solceller till solmoduler. Denna tekniskt innovativa integrering längs mervärdeskedjan krävde testning under industriella förhållanden.

5. KOMMENTARER FRÅN DE TYSKA MYNDIGHETERNA

- (47) De tyska myndigheterna lämnade kompletterande upplysningar för att skingra kommissionens tvivel om huruvida de två investeringarna, Sovello1 och Sovello2, utgjorde ett enda investeringsprojekt i den mening som avses i punkt 49 i MSF 2002. Tyskland hävdar att Sovello1 är ett pilotprojekt och därför, i enlighet med Qimonda-be-

slutet, ska ses som ett oberoende investeringsprojekt. De viktigaste argumenten kan sammanfattas som följer.

5.1 Sovello1 är ett pilotprojekt

- (48) De tyska myndigheterna hävdar att investeringen i Sovello1 måste betraktas som ett pilotprojekt. De hänvisar till en definition från OECD ⁽²⁵⁾, enligt vilken byggandet och driften av en pilotanläggning ska anses tillhöra forskning och utveckling så länge det främsta syftet är att skaffa erfarenhet och samla in tekniska och andra data. Enligt OECD:s definition genomförs ett pilotprojekt inte enbart för att kontrollera den tekniska genomförbarheten för en ny teknik, utan även för att bedöma den driftsmässiga effektiviteten och den tekniska optimeringen innan serietillverkning kan påbörjas. Att pilotprojektet utvecklas framgångsrikt är därför en förutsättning för att kunna starta och utveckla en anläggning för serietillverkning.
- (49) De tyska myndigheterna anser att den process- och produktionsinnovation som kan genomföras tack vare Sovello1-investeringen motsvarar definitionerna på "industriell forskning" och "processinnovation" i kommissionens rambestämmelser för FoUI. Enligt Tyskland bör det faktum att stödmottagaren redan från början hade för avsikt att marknadsföra produkterna från Sovello1 inte vara avgörande för att klassificera projektet som ett enda investeringsprojekt, eftersom kommissionen inte heller i Qimonda-beslutet intog denna ståndpunkt. De tyska myndigheterna hävdar att det inte är någon skillnad i fråga om mål och tillvägagångssätt mellan Qimonda-pilotprojektet och investeringen i Sovello1.
- (50) De tyska myndigheterna hävdar att ovanstående beskrivning av pilotprojektet fullständigt överensstämmer med Sovello1-projektet. Sovello grundades som ett gemensamt företag mellan Q-Cells och Evergreen (i januari 2005), med syftet att validera Evergreens String Ribbon-teknik i en industriell produktionsprocess i kombination med Q-Cells tillverkningstekniker (produktion av solceller och kunskap om maskiner och produktionsprocesser).
- (51) Enligt de tyska myndigheterna strider inte förstainstansrättens dom i mål T-184/97 mot bedömningen att Sovello1 är ett pilotprojekt. Domen är inte heller relevant i Sovello-fallet eftersom den inte berör frågan om huruvida det är fråga om ett enda investeringsprojekt.
- (52) Enligt de tyska myndigheterna är Sovello1 den första automatiserade och fullt integrerade industriella produktionsanläggningen i hela världen för framställning av solmoduler med hjälp av String Ribbon-tekniken.

⁽²⁵⁾ Main definitions and conventions for the measurement of research and experimental development — A summary of the Frascati manual 1993; OECD Paris 1994, par. 117-118.

- (53) De tyska myndigheterna bekräftar att Evergreen har en pilotanläggning i Marlboro där man bedriver forskning och utveckling och testar String Ribbon-tekniken vid en pilotproduktionslinje. Syftet med Sovello1 var inte att undersöka om det var möjligt att tillverka solmoduler med hjälp av String Ribbon-tekniken, eftersom Evergreen redan hade testat detta i laboratorieskala i Marlboro med lyckat resultat. Det handlade snarare om att undersöka om serietillverkning i industriell skala var tekniskt (och ekonomiskt) genomförbar. De tyska myndigheterna förklarade att det i Marlboro aldrig hade förekommit någon produktion av wafers, celler eller moduler i industriell skala. De moduler som tillverkades i Sovello1 var av en annan typ ("Spruce Line") jämfört med dem som har producerades i Marlboro ("Cedar Line"). En av de största skillnaderna är att modulerna av Cedar Line-typ tillverkades manuellt medan processen i Sovello i stor utsträckning var automatiserad.
- (54) En kapacitet på 15 MWt i Marlboro uppnåddes först 2004, tack vare installationen av nya waferugnar. Enligt de tyska myndigheterna kan man av detta inte dra slutsatsen att Marlboro hade industriella processer för tillverkning av celler och moduler eller att kapaciteten uppfyllde de normer som gäller för industriell produktion. Enligt vad som nämns ovan var dessutom de moduler som tillverkades vid denna anläggning av en annan typ än de som tillverkades i Sovello1. De tyska myndigheterna framhåller att kapaciteten för pilotprojekt inom solenergiindustrin varierar mellan 10 och 30 MWt. De anser att det faktum att Sovello1-projektet ligger i den övre delen av detta intervall innebär att det inte kan uteslutas att det rör sig om ett pilotprojekt. De framhåller vidare att kapaciteten för Sovello1-anläggningen (30 MWt) bestämdes av kapaciteten för [...] ⁽²⁶⁾ som hade utvecklats särskilt för denna anläggning.
- (55) De tyska myndigheterna framhåller vidare att anläggningar med String Ribbon-teknik på grundval av nuvarande kunskap och erfarenhet kan nå en produktionskapacitet på 75–80 MWt. De hävdar att ingen investerare skulle ha startat en större anläggning som bygger på en ny och helt oprövad teknik.
- (56) De tyska myndigheterna hävdar att det vid tidpunkten för Sovello1-investeringen inte fanns det några standarder tillgängliga för den övergripande tekniska utformningen av maskiner och utrustning som kunde användas för industriell produktion av solmoduler med hjälp av den innovativa String Ribbon-tekniken. Eftersom Sovello var avsedd för specifika och högre produktionskapaciteter jämfört med anläggningen i Marlboro (ett utbyte på minst [...] procent, en stabil cellverkningsgrad på [...] procent och en ökning av cellverkningsgraden med [...]) kunde man inte bara "kopiera" laboratorieprocesserna för Marlboro-anläggningen eller använda Q-Cells konventionella produktionsprocesser ⁽²⁷⁾. De tyska myndigheterna presenterade flera exempel för att åskådliggöra detta.
- (57) De tyska myndigheterna hävdar att den korta testperioden, den tidiga framgången och den snabba kommersialiseringen inte ska anses tala mot att Sovello1 klassificeras som ett pilotprojekt. De tyska myndigheterna påpekar att även Marlboro sålde sin "pilotproduktion". Detta kan förklaras av den stora efterfrågan på marknaden för solenergiprodukter. Moduler med lägre utbyte och cellverkningsgrad säljs till lägre priser. Om de mål för utbytet och cellverkningsgraden som fastställdes för Sovello1 inte hade uppfyllts skulle projektet ha misslyckats, men resultatet skulle ändå ha sålts på marknaden för att minska förlusterna.
- (58) De tyska myndigheterna framhåller att det gick fem månader från produktionsstarten för Sovello1 till dess att arbetena med Sovello2 påbörjades (och inte tre månader som kommissionen hävdar i sitt beslut om att inleda det formella granskningsförfarandet).
- (59) De tyska myndigheterna menar att testperioden för pilotproduktionsanläggningen Sovello1 var kort eftersom investeringsfasen och driftfasen (anställning av högkvalificerad arbetskraft, nära samarbete med maskintillverkarna, tidiga leveransavtal om råmaterial och reservdelar, fysisk separation av cell- och modulproduktionen) inte var åtskilda, tvärtemot vad som är normal praxis inom andra områden, och tack vare en mycket god planering av hela projektet.

5.2 Investeringsprojekten Sovello1 och Sovello2 är oberoende investeringar

- (60) De tyska myndigheterna anser att alla kriterier som nämns i punkt 49 i MSF 2002 måste uppfyllas kumulativt för att Sovello1 och Sovello2 ska kunna klassificeras som ett enda investeringsprojekt. De tyska myndigheterna framför flera argument till stöd för denna tolkning och baserar sin analys på kommissionens tidigare praxis, med hänvisning till Qimonda-beslutet, kommissionens beslut om AMD ⁽²⁸⁾ (nedan kallat *AMD-beslutet*) och kommissionens beslut om Q-Cells ⁽²⁹⁾ (nedan kallat *Q-Cells-beslutet*). Eftersom detta villkor inte kan uppfyllas för Sovello1 och Sovello2 bör båda projekten betraktas som oberoende investeringsprojekt.

⁽²⁶⁾ I [...] används en innovativ [...]process [...] (i stället för det konventionella förfarandet med plasmaförstärkt kemisk förångningsdeposition, den så kallade PECVD-processen).

⁽²⁷⁾ Cellformatet för den nya tekniken (150 mm × 80 mm) skiljer sig från det konventionella kvadratiske kiselwaferbaserade formatet (156 mm × 156 mm). Det nya cellformatet och wafersens fysiska egenskaper (t.ex. [...]) ställer särskilda krav på planering och justering för hela maskinparken och all utrustning för Sovello1.

⁽²⁸⁾ Kommissionens beslut av den 18 juli 2007, N 810/06, Stöd till AMD (EUT C 246, 20.10.2007, s. 1).

⁽²⁹⁾ Kommissionens beslut av den 10 juli 2007, N 850/06, Stöd till Q-Cells (EUT C 270, 13.11.2007, s. 5).

- (61) De tyska myndigheterna försäkrar att Sovello1 och Sovello2 varken är fysiskt, tekniskt eller funktionellt sammankopplade med varandra. De är separata produktionsanläggningar med fullständigt självförsörjande produktionslinjer, separata fasta tillgångar (mark, byggnader, maskiner och utrustning) och med separata anslutningar till det allmänna vägnätet (olika husnummer), placerade på separata (men angränsande) tomter som har förvärvats vid olika tidpunkter ⁽³⁰⁾. Båda produktionsanläggningarna omfattar hela värdekedjan, från produktion av wafers enligt String Ribbon-tekniken via celler till moduler. De kan säljas separat utan några fysiska förändringar av produktionsprocessen ⁽³¹⁾ i respektive anläggning.
- (62) De tyska myndigheterna hävdar att en jämförelse mellan Sovello1 och Sovello2 visar på skillnader i produktionsteknik (nya processtekniker, produktion av tunnare wafers) och kvalitet (högre utbyte för mellanprodukter, dvs. wafers, celler och moduler).
- (63) De tyska myndigheterna betonar att Sovellos möjlighet i köpeavtalet att köpa en angränsande tomt bredvid Sovello1-produktionsanläggningen endast utgjorde en skyldighet för säljaren och att förvärv av mark enligt gällande stödbestämmelser inte kan karakteriseras som starten för ett investeringsprojekt. De drar därför slutsatsen att förvärvsmöjligheten inte är något tydligt bevis för en allmän investeringsplan som omfattar Sovello1 och Sovello2.
- (64) De tyska myndigheterna påpekar att kommissionen i Q-Cells-beslutet drog slutsatsen att det saknas koppling mellan två investeringar om de båda investeringarna har egna tomter, byggnader och egen utrustning, separat administration och endast den strategiska och driftsrelaterade ledningen utförs gemensamt. De framhöll också att den gemensamma strategiska och driftsrelaterade ledningen för Sovello1 och Sovello2 enbart har kommersiell grund och inte är tvingande för de båda projektens existens och verksamhet.
- (65) De tyska myndigheterna anser att det faktum att det fanns en strategisk plan för kapacitetsökning genom ett uppföljningsprojekt i händelse av att pilotprojektet lyckades, så som nämns i det första avtalet om gemensamt företag, inte ska tolkas på annat sätt än vad avser de strategiska planerna i Qimonda-beslutet.
- (66) De tyska myndigheterna bekräftar att syftet för projekten Sovello1 och Sovello2 skiljer sig även om målet för båda projekten är att tillverka solmoduler. Sovello1 är mer en form av genomförbarhetsstudie (test av den tekniska och ekonomiska genomförbarheten för tillverkning i industriell skala längs mervärdeskedjan på grundval av String Ribbon-tekniken) medan Sovello2 är en fullskalig kommersiell tillverkning av en specifik produktgrupp, varvid den samlade tekniska erfarenheten från Sovello1 standardiseras.
- (67) De tyska myndigheterna hävdar att jämförelsen i punkt 61 i kommissionens beslut om att inleda ett formellt granskningsförfarande (jämförelsen mellan multiplikationsfaktorn för de investeringskostnader som ingick i Qimonda-beslutet och multiplikationsfaktorn för investeringskostnaderna för de båda Sovello-projekten) inte tar hänsyn till sektorspecifika egenskaper och därmed är olämplig för att utesluta att Sovello1 klassificeras som ett pilotprojekt. De hävdar att kostnaderna i Qimonda-beslutet hänför sig till tre investeringar, att kostnaderna för byggnader och utrustning inom halvledarindustrin är mycket högre än inom solenergiindustrin och att produktionskapaciteten per maskin är signifikant lägre inom halvledarindustrin (vilket innebär att de måste installera mer utrustning för serietillverkning). Dessutom menar de att pilotprojekt inom halvledarsektorn kan genomföras till kostnader som relativt sett är lägre på grund av en mycket högre standardisering av maskinerna inom denna sektor. Tyskland anser vidare att en högre kvot mellan kostnaden för uppföljningsprojekt och kostnaden för pilotprojekt också kan bero på att investeraren har en bättre finansiell ställning (och därmed inte bör utgöra något kriterium för att berättiga till mer statligt stöd).
- (68) De tyska myndigheterna anser att den allmänna avsiktsförklaringen i det första avtalet om gemensamt företag om att utöka produktionskapaciteten för Sovello1 inte är något bevis för en funktionell koppling mellan Sovello1 och Sovello2 eftersom den inte innehåller några närmare specifikationer om ett andra investeringsprojekt med avseende på placering, produktionstekniker, maskiner, kisel-leverans och finansiering.
- (69) De tyska myndigheterna uppger att det slutliga beslutet att genomföra Sovello2 togs i juni 2006 på grundval av följande: 1) den kontinuerliga snabba efterfrågeökningen på marknaden, som säkerställer försäljningen på lång sikt; 2) ingåendet av ett långfristigt avtal om leverans av råmaterialet kisel (avtal med REC, undertecknat i juni 2006); 3) den bevisade tekniska och ekonomiska framgången med pilotprojektet Sovello1 (målet för fabriksutbyte och stabil cellverkningsgrad uppnåddes i juni 2006).
- ⁽³⁰⁾ Tomterna förvärvades separat men i köpeavtalet för marken till Sovello1 (av den [...]) ingick en icke-bindande möjlighet att köpa till ytterligare mark för Sovello2 (köpeavtal av den [...]). Beslut om den rättsliga omställningen av marken för Sovello2 till "mark för industriellt bruk" i stadsplaneringen fattades först i ett senare skede och infrastrukturarbetena för denna tomt utfördes separat.
- ⁽³¹⁾ De tyska myndigheterna hänvisar till rapporten från Deloitte & Touche GmbH av den 27 september 2006, som lämnades till kommissionen i samband med anmälan. I rapporten dras slutsatsen att det absolut är möjligt att driva Sovello1 och Sovello2 som separata enheter och sälja dem oberoende av varandra.

- (70) De tyska myndigheterna påpekar att det vid tidpunkten för investeringsbeslutet om Sovello1 (januari 2005) varken var tekniskt eller ekonomiskt möjligt att genomföra Sovello2-investeringen. Framgången för Sovello1-projektet kunde inte förutses vid tidpunkten för investeringsbeslutet.

5.3 Inga ekonomiska incitament för att på ett konstlat sätt separera Sovello1 och Sovello2

- (71) De tyska myndigheterna hävdar att Sovello saknade ekonomiska incitament för att på ett konstlat sätt separera Sovello1 och Sovello2. De uppger att Sovello ådrog sig ytterligare kostnader på ca [...] EUR⁽³²⁾ på grund av konceptet med två självförsörjande produktionsanläggningar. Vidare anser de att Sovello till följd av detta inte kunde dra nytta av de synergieffekter och stordriftsfördelar som ett enda investeringsprojekt normalt hade inneburit. Vidare betonar de att de högre investeringskostnaderna inte kompenseras av att ett högre stödbelopp kunde förväntas om de två projekten betraktades som separerade. Detta högre stödbelopp uppgick endast till ca 10 miljoner euro⁽³³⁾.

5.4 Slutsats: Sovello1 och Sovello2 är inte ett enda investeringsprojekt

- (72) De tyska myndigheterna hävdar att det framgår av tidigare beslut att kommissionen endast skulle ha klassificerat två separata investeringsprojekt som ett enda investeringsprojekt om samtliga kriterier som nämns i punkt 49 i MSF 2002 hade varit uppfyllda. De framhåller därför att även om Sovello1 inte betraktas som ett pilotprojekt kommer Sovello1 och Sovello2 ändå inte utgöra ett enda investeringsprojekt eftersom de kriterier som anges i punkt 49 i MSF 2002 inte är kumulativt uppfyllda.
- (73) De tyska myndigheterna menar avslutningsvis att den geografiska och tidsmässiga närheten för de båda projekten inte ska leda till slutsatsen att dessa två investeringar utgör ett enda investeringsprojekt i den mening som avses i punkt 49 i MSF 2002 och har separerats på ett konstlat sätt för att kringgå bestämmelserna i MSF 2002.

6. BEDÖMNING AV STÖDET

6.1 Förekomst av statligt stöd enligt artikel 87.1 i EG-fördraget

- (74) I sitt beslut om att inleda ett formellt granskningsförfarande drog kommissionen slutsatsen att det finansiella

stöd som de tyska myndigheterna har gett Sovello på grundval av befintliga regionalstödordningar om gemensamt program och investeringsstödslagen, utgör statligt stöd enligt artikel 87.1 i EG-fördraget. De tyska myndigheterna har inte rest några invändningar mot denna slutsats.

6.2 Anmälningsskyldighet, stödets lagenlighet och tillämplig lagstiftning

- (75) Genom att anmäla stödet den 20 december 2006 har de tyska myndigheterna uppfyllt kravet på individuell anmälan enligt punkt 24 i MSF 2002.
- (76) I linje med punkt 63 och fotnot 58 i riktlinjerna för statligt regionalstöd för 2007–2013⁽³⁴⁾, i vilka anges att projekt som anmäls individuellt ska bedömas enligt de regler som gäller vid anmälningstidpunkten grundar kommissionen sin bedömning av den anmälda stödåtgärden på bestämmelserna i regionalstödsriktlinjerna 1998, den tyska regionalstödskartan för 2004–2006 och MSF 2002.

6.3 Stödets förenlighet med de allmänna bestämmelserna i regionalstödsriktlinjerna 1998

- (77) Så som kommissionen redan har konstaterat i sitt beslut om att inleda ett formellt granskningsförfarande består projektet av en första investering i den mening som avses i 1998 års regionalstödsriktlinjer, de kostnader som berättigar till investeringsstöd är definierade och bestämmelserna om kumulering har följts. Vidare har Sovello ansökt om stöd innan något arbete med projektet har påbörjats och är skyldigt att upprätthålla investeringen i regionen under minst fem år efter det att projektet har slutförts. Sovello lämnar ett finansiellt bidrag som uppgår till minst 25 procent av de stödberättigande kostnaderna i en form där inget statligt stöd ingår. Eftersom stödet till Sovello utbetalas på grundval av godkända stödordningar är stödet i princip förenligt med de allmänna bestämmelserna i 1998 års regionalstödsriktlinjer. Kommissionen bekräftar denna slutsats i detta beslut.

6.4 Stödets förenlighet med bestämmelserna i MSF 2002

6.4.1 Ett enda investeringsprojekt

- (78) Enligt punkt 49 i MSF 2002 bör ett investeringsprojekt inte på ett konstlat sätt delas upp i delprojekt för att

⁽³²⁾ Om Sovello hade investerat i ett enda investeringsprojekt på 90 MWt produktionskapacitet i stället för att dela upp det i Sovello1 (30 MWt) och Sovello2 (60 MWt).

⁽³³⁾ Fördel beräknad på grundval av minskade totala stödberättigande kostnader på ca 144 miljoner euro för ett enda investeringsprojekt och utifrån antagandet att en bonus för små och medelstora företag hade beviljats för ett så stort investeringsprojekt.

⁽³⁴⁾ EUT C 54, 4.3.2006, s. 13.

kringgå bestämmelserna enligt rambestämmelserna. Ett enda investeringsprojekt omfattar alla fasta investeringar i en produktionsanläggning under en treårsperiod⁽³⁵⁾. Med produktionsanläggning avses "en ur ekonomisk synpunkt, odelbar, fysiskt eller funktionellt sammankopplad, serie fasta anläggningstillgångar som fyller en specifik teknisk funktion och som har tydligt identifierbara mål, till exempel tillverkning av en viss produkt".

(79) Eftersom Sovello tidigare har mottagit stöd för ett annat investeringsprojekt, Sovello1, på samma plats (tomten bredvid Sovello2-anläggningen) och mindre än tre år har gått sedan arbetet med Sovello1 (2005) och Sovello2 (juli 2006) påbörjades, är det nödvändigt att fastställa om denna investering utgör ett enda investeringsprojekt tillsammans med det anmälda projektet Sovello2.

(80) Kommissionen skulle normalt anse att de fasta investeringarna i en produktionsanläggning under en treårsperiod utgör ett enda investeringsprojekt. De kommentarer medlemsstaten har lämnat vad gäller frågan om huruvida det rör sig om ett enda investeringsprojekt ska bedömas på grundval av de kriterier som anges i punkt 49 i MSF 2002.

(81) Kommissionen anser att det inte finns något som tyder på att investeringen har delats upp i två projekt på ett konstlat sätt för att kringgå bestämmelserna i MSF 2002. Att bestämmelserna i MSF 2002 inte avsiktligt har kringgåts innebär inte att man automatiskt kan dra slutsatsen att projekt som påbörjats inom en treårsperiod inte utgör ett enda investeringsprojekt (jämför även punkterna 47–49 i AMD-beslutet där kommissionen drog slutsatsen att det var fråga om ett enda investeringsprojekt trots att det inte förelåg någon avsikt att på ett konstlat sätt dela upp projekten för att kringgå bestämmelserna i MSF 2002). Bedömningen av om det är fråga om ett enda investeringsprojekt eller inte måste ske på grundval av fakta genom tillämpning av de kriterier som beskrivs i punkt 49 i MSF 2002 och inte på grundval av några avsikter.

(82) Utifrån sin analys av kommissionens praxis drar de tyska myndigheterna slutsatsen att alla kriterier som nämns i punkt 49 i MSF 2002 måste vara kumulativt uppfyllda för att två projekt ska klassificeras som ett enda investeringsprojekt. Kommissionen instämmer inte i denna tolkning. Inte i något av kommissionens tidigare beslut anges att alla kriterier måste vara kumulativt uppfyllda för att fastställa att det är fråga om ett enda investeringsprojekt. Kommissionen anser att en samlad bedömning av dessa

kriterier föreskrivs i MSF 2002. Kriterierna ska avvägas från fall till fall i en samlad bedömning. Det innebär att två investeringar kan utgöra ett enda investeringsprojekt även om inte alla kriterier till fullo är uppfyllda.

(83) Nedan kommer följande kriterier att analyseras och avvägas i en samlad bedömning:

— Specifik teknisk funktion.

— Fysisk eller funktionell sammankoppling.

— Tydligt identifierade mål.

— Odelbarhet ur ekonomisk synpunkt.

(84) Hänsyn kommer även att tas till de tyska myndigheternas argument om att Sovello inte hade något ekonomiskt incitament för att på ett konstlat sätt separera Sovello1 och Sovello2.

6.4.1.1 Specifik teknisk funktion

(85) Båda anläggningarna uppfyller en och samma specifika tekniska funktion, nämligen produktion av solmoduler med hjälp av String Ribbon-tekniken. Det konstateras också att ingenting tyder på att det krävs olika insatser för produktionen i Sovello1 och Sovello2 (råmaterialet är kisel). Förändringar i utrustning och maskiner för Sovello2 i syfte att optimera produktionseffektiviteten, med utgångspunkt i den erfarenhet som har samlats in från Sovello1, kan leda till smärre skillnader mellan de moduler som produceras i Sovello1 och Sovello2. Kommissionen anser dock att dessa skillnader är ett resultat av den normala anpassningen i samband med industriella projekt och inte förändrar det faktum att båda anläggningarna har samma specifika tekniska funktion.

6.4.1.2 Fysisk eller funktionell sammankoppling

(86) Sovello1 och Sovello2 är separata produktionsanläggningar med separata fasta tillgångar och separat anslutning till det allmänna vägnätet. Båda produktionsanläggningarna omfattar hela produktionskedjan för solmoduler, från wafers via celler till moduler. Det finns inga fysiska kopplingar mellan de "[serier av] fasta anläggningstillgångar som fyller en specifik teknisk funktion" som utgör de båda produktionsanläggningarna. I ett expertutlåtande som har lämnats till kommissionen dras slutsatsen att anläggningarna kan säljas separat och drivas separat utan att det krävs några fysiska ändringar av produktionsprocessen. Kommissionen har ingen anledning att tillbakavisa denna slutsats.

⁽³⁵⁾ Eftersom investeringsprojekten kan komma att löpa över flera år beräknas treårsperioden från den tidpunkt då arbetet med varje projekt påbörjades.

- (87) Sovello1 och Sovello2 har vissa centraliserade tjänster. Vidare producerar de samma produkt med hjälp av samma produktionsprocess, maskiner och utrustning. Leverantörerna av maskiner, utrustning och råmaterial är normalt också desamma och underhållet eller hanteringen av reservdelar organiseras centralt. Det stämmer att typiska faktorer som tyder på en funktionell sammankoppling mellan de serier av "fasta anläggningstillgångar som fyller en specifik teknisk funktion" som utgör de båda produktionsanläggningarna inte förekommer i detta fall. Exempelvis finns det inte något leveransförhållande mellan Sovellos projekt, ingen gemensam teknisk infrastruktur (t.ex. kraftverk eller liknande) och inte heller något utbyte av mellanprodukter. Båda anläggningarna utgör självförsörjande produktionslinjer.
- (88) När det gäller möjligheten att köpa angränsande mark enligt köpeavtalet för marken till Sovello1 instämmer kommissionen i detta särskilda fall i de tyska myndigheternas uppfattning att förvärvsmöjligheten i sig kanske inte är skäl nog att dra slutsatsen att det finns en funktionell sammankoppling i den mening som avses i punkt 49 i MSF 2002, även mot bakgrund av det faktum att stödmottagaren inte betalade för denna förvärvsmöjlighet och att investeraren hade andra lokaliseringar i åtanke för Sovello2.
- (89) På grundval av ovanstående skäl anser kommissionen att det inte finns någon fysisk eller stark funktionell sammankoppling mellan Sovello1 och Sovello2 i den mening som avses i punkt 49 i MSF 2002.

6.4.1.3 Tydligt identifierade mål

- (90) De tyska myndigheterna hävdar att Sovello1 utgjorde ett pilotprojekt som syftade till att validera funktionen, utbytet och den ekonomiska bärkraften för en tillverkningsprocess i industriell skala längs den mervärdeskedja som baserades på en fundamentalt innovativ teknik⁽³⁶⁾, medan målet för Sovello2 utöver att påvisa teknisk och ekonomisk bärkraft var att utöka kapaciteten och påbörja en storskalig tillverkning. De drar slutsatsen att de båda investeringsprojekten, Sovello1 och Sovello2, därför hade olika mål.
- (91) I detta avseende vill kommissionen påpeka att den gör en annan tolkning än de tyska myndigheterna av Qimonda-

beslutet, där kommissionen inte ansåg att pilotprojekt automatiskt måste ha ett annat mål vid tillämpningen av punkt 49 i MSF 2002. I detta beslut konstaterade kommissionen konstaterade endast att det särskilda pilotprojektet i fråga hade ett annat mål och inte utgjorde ett enda investeringsprojekt tillsammans med det andra projektet. Vid undersökningen av målen för två projekt är det sant att det faktum att ett av dem kan klassificeras som pilotprojekt kan vara en stark indikation på att projektet har olika mål, men beroende på de specifika egenskaperna hos de enskilda projekten är denna klassificering eventuellt inte tillräcklig för att tydligt särskilja målen för de två projekten. Därför anser kommissionen att man, även mot bakgrund av svårigheten att definiera ett pilotprojekt, snarare måste titta på de individuella egenskaperna för vart och ett av projekten och se om den särskilda pilotegenskap som projektet uppvisar utgör ett tillräckligt avvikande mål jämfört med det andra projektets mål. I detta fall har en rad faktorer lyfts fram som visar att Sovello1 och Sovello2 har olika, tydligt identifierade mål.

- (92) De synpunkter som har lämnats in av EPIA bekräftar att det i solenergibranschen är vanligt att utveckling av innovationer och nya tekniker sker i faser baserat på ekonomiska kriterier och att det inom solcellssektorn förekommer många projekt som syftar till att verifiera den industriella genomförbarheten för innovationer och reproducerbarheten hos processerna innan en storskalig produktion genomförs. De bekräftar också att Sovello1 var den första investeringen i världen som testade String Ribbon-tekniken i industriell skala.
- (93) Kommissionen tolkar ramavtalet för det gemensamma företaget som att produktionen i Sovello1 visserligen skulle baseras på String Ribbon-tekniken för waferproduktionen, men kombineras med Q-Cells tillverknings-tekniker för att utveckla produktionsprocesser som kunde tillämpas i industriell skala och som hade visat sig vara ekonomiskt lönsamma. Detta omfattade en rad tekniska innovationer och maskiner som var särskilt utvecklade för Sovello1, med inriktning på produktionsprocessernas automatisering och reproducerbarhet i industriell skala, vilket resulterade i produktionen av moduler av typen Spruce Line. Sovello1 var därför ett helt nytt projekt som syftade till att testa den tekniska genomförbarheten och ekonomiska bärkraften för tillverkning av solmoduler i industriell skala med hjälp av String Ribbon-tekniken. Vid Sovello2 planerades serietillverkning i industriell skala, men den kunde bara inledas om Sovello1-projektet blev framgångsrikt.
- (94) I sitt beslut om att inleda det formella granskningsförfarande ifrågasatte kommissionen Sovello1-anläggningens storlek (produktionskapacitet på 30 MWt), jämfört med 15 MWt för laboratorieproduktionen i Marlboro och endast 60 MWt för serietillverkningen i Sovello2. Tyskland

⁽³⁶⁾ De tyska myndigheterna lämnade kompletterande upplysningar för att förklara skillnaden mellan laborietesterna i Marlboro-anläggningen och de industriella processer som testades i Sovello1. Produktionen i Marlboro baserades på Evergreens String Ribbon-teknik, modulerna producerades manuellt och slutprodukterna utgjordes av moduler av Cedar Line-typen. Enligt de tyska myndigheterna hade [...].

förklarade dock att full kapacitet i Marlboro-anläggningen uppnåddes först 2004 och hävdade att detta inte tydde på att Marlboro tillämpade industriella produktionsprocesser. Detta verkar bekräftas av det faktum att Evergreen för närvarande planerar att lägga ned sin tillverkning i Marlboro (och enbart fortsätta med forskning och utveckling) och samtidigt bygga ut sin nya produktionsanläggning i Devens⁽³⁷⁾.

(95) Tyskland påpekar vidare att pilotprojekt med en produktionskapacitet mellan 10 och 30 MWt är normala inom solcellsindustrin. De förklarar också att kapaciteten 30 MWt för Sovello1 berodde på [...] kapacitet. Kommissionen var inledningsvis tveksam till den "begränsade produktionskapaciteten" för Sovello2 jämfört med Sovello1, men de tyska myndigheterna förklarade att den nuvarande högsta kapaciteten för String Ribbon-anläggningar verkar vara ca 75–80 MWt och påpekade att en ytterligare utökning av Sovello (Sovello3) påbörjades 2008 och snart är avslutad.

(96) När det gäller multiplikationsfaktorn för investeringskostnaderna i Qimonda-fallet jämfört med multiplikationsfaktorn för kostnaderna för det två Sovello-investeringsprojekten, konstaterar kommissionen att kostnaderna i Qimonda-beslutet hänför sig till tre investeringar, att kostnaderna för byggnader och utrustning inom halvledarindustrin är mycket högre än inom solcellsindustrin och att kapaciteten per maskin är signifikant lägre inom halvledarindustrin (vilket innebär att man måste installera mycket mer utrustning för serietillverkning). Kommissionen konstaterar också att pilotprojekt inom halvledarsektorn är billigare på grund av en mycket högre grad av standardisering av maskinerna inom denna sektor. Kommissionen anser också att en högre kvot mellan kostnaderna för uppföljningsprojekt och kostnaderna för pilotprojekt också kan bero på att investeraren hade en bättre finansiell ställning. Kommissionen konstaterar också att ett mycket större projekt hade anmälts (Sovello2 och Sovello3) från början och att anmälan korrigerades i ett senare skede för att utesluta stöd till Sovello3 och att Sovello3-investeringen försenades. Av dessa skäl och med hänsyn till dynamiken och den snabba utvecklingen inom denna efterfrågestyrda sektor anser kommissionen att den "låga" multiplikationsfaktorn för kostnaderna för de två Sovello-investeringsprojekten gör att det inte kan uteslutas att Sovello1 bör klassificeras som ett pilotprojekt med ett annat mål än Sovello2.

(97) Vidare har kommissionen också beaktat att ett typiskt "stanna eller gå vidare"-beslut om ytterligare investeringar togs på grundval av resultaten från Sovello1 innan Sovello2 påbörjades.

(98) I detta avseende stämmer det att en stödansökan för Sovello2 ingavs redan i februari 2006 (preliminärt beslut om beviljande i december 2006). Vid den tidpunkt då det formella granskningsförfarandet inleddes förutsatte kommissionen att stödmottagaren vid den tidpunkt då ansökan om stöd ingavs hade konkreta planer rörande investeringsprojektets omfattning och finansiering. De uppgifter som inkommit tyder dock på att det slutliga investeringsbeslutet inte togs förrän i juni 2006, när de "milstolpar" som angetts för Sovello2 hade uppnåtts. Det understryks av det faktum att leveransavtalet med REC (varigenom tillräckliga kiselleveranser till Sovello2 säkerställdes) undertecknades först i juni 2006, vilket tycks bekräfta att det verkliga "stanna eller gå vidare"-beslutet fattades först då. Även om ledningen för det stödmottagande företaget uppenbarligen tidigare kan ha fått indikationer på att de tekniska och ekonomiska målen troligtvis skulle uppnås, motsäger inte detta att Sovello1 utgjorde ett pilotprojekt 2005 med på förhand uppställda tekniska och ekonomiska mål som tydligt skilde sig från målen för Sovello2.

(99) Vidare har kommissionen även beaktat att Sovello1 uppvisar pilotprojektegenskaper enligt OECD:s Frascati-manual⁽³⁸⁾ i vilken globala standarder som är accepterade inom FoUI-policyn fastställs. I OECD-definitionen görs åtskillnad mellan olika former av pilotanläggningar: dels sådana som rör experimentell utveckling av en ny uppfinning eller teknik (i detta fall String Ribbon-tekniken) under laboratorieförhållanden, dels sådana som rör experimentell utveckling av en processteknik för användning av en ny uppfinning eller teknik i industriell skala.

(100) Punkt 2.3.4 i Frascati-manualen behandlar särskilt gränfall mellan forskning och utveckling och annan industriell verksamhet (såsom Sovello1) och tillhandahåller klassificeringar som förklarar hur forskning och utveckling kan särskiljas från industriell verksamhet. Det är värt att notera att branschstandarder och referensvärden (t.ex. multiplikationsfaktorn för kostnader) kan skilja sig från bransch till bransch.

(101) Mot bakgrund av att EPIA beskriver solcellsmarknaden som mycket dynamisk och kännetecknad av hög efterfrågan anser kommissionen i det aktuella fallet att det faktum att Sovello1-produktionen omedelbart marknadsfördes inte är något avgörande bevis för att Sovello1 inte utformades som ett pilotprojekt.

(102) I förstainstansrättens dom i mål T-184/97, BP mot kommissionen, behandlas betydelsen av begreppet pilotprojekt för teknisk utveckling av miljövänligare produkter

⁽³⁷⁾ Evergreens årsrapport 2008.

⁽³⁸⁾ Frascati-manualen – Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development.

(särskilt i samband med bränslen från förnybara källor). I det aktuella fallet har den ifrågasatta stödordningen ett mycket mer långtgående syfte än genomförandet av ett pilotprojekt för teknisk utveckling och verkar huvudsakligen avse ekonomisk och industriell utveckling för att uppnå en bättre marknadspenetrering för biobränslen. I Sovello1-projektet eftersträvas dock båda målen: validering av en ny teknisk process (String Ribbon-tekniken i kombination med Q-cells tillverkningstekniker) i industriell skala och test av dess ekonomiska bärkraft. Så som förklaras ovan strider detta definitivt inte mot OECD:s definition av pilotanläggningar.

- (103) Mot bakgrund av det ovanstående anser kommissionen att Sovello1 och Sovello2 har olika mål, även om de har samma specifika tekniska funktion (produktion av solmoduler på grundval av samma teknik). Målet för Sovello1 var att verifiera om produktionen av solmoduler (på grundval av String Ribbon-tekniken i kombination med Q-Cells tillverkningstekniker) var tekniskt och ekonomiskt genomförbar i industriell skala, medan målet för Sovello2 var att utveckla en serietillverkning av sådana moduler.

6.4.1.4 Odelbarhet ur ekonomisk synpunkt

- (104) Båda projekten, Sovello1 och Sovello2, är ekonomiskt bärkraftiga oberoende av varandra. Det stämmer att pilotprojektet Sovello1 var ett nödvändigt steg för att bygga upp Sovello2 som ett fullskaleprojekt. Å andra sidan kan varje projekt säljas separat och det finns inget som tyder på att pilotprojektet Sovello1 ur ekonomisk synpunkt inte kan separeras från investeringsprojektet Sovello2. Vidare konstaterar kommissionen att ledningen för det stödmottagande företaget har tagit hänsyn till alternativa lokaliseringar för Sovello2, både i Europa och USA, innan man valde Thalheim.

6.4.1.5 Inget ekonomiskt incitament för att på ett konstlat sätt separera de två investeringsprojekten

- (105) De tyska myndigheterna beräknade att den ekonomiska fördelen endast skulle uppgå till ca 10 miljoner euro i extra stöd vid upprättandet av två separata investeringar, Sovello1 och Sovello2, jämfört med en situation med ett enda investeringsprojekt, Sovello1 + 2, och lägre stöd. Denna fördel måste vägas mot [...] euro i extra kostnader. De tyska myndigheterna grundade sin beräkning på antagandet att ett enda investeringsprojekt (med minskade totala kostnader) också skulle ha kunnat tilldelas en bonus för små och medelstora företag på 15 procent, så som var fallet med Sovello1-projektet. Det är dock inte

säkert att kommissionen skulle ha godkänt en bonus för små och medelstora företag för ett investeringsprojekt i denna storleksordning. Oavsett scenario och även om ingen bonus för små och medelstora företag hade beviljats, tyder alla beräkningar på att Sovello saknade ekonomiska incitament för att dela upp Sovello1 och Sovello2 på "ett konstlat sätt".

- (106) Kommissionen erinrar dock om att detta endast visar att Sovello1 och Sovello2 inte separerades i avsikt att kringgå reglerna om statligt stöd. Därmed inte sagt att det inte kan vara en fördel att avstå från att presentera dem som ett enda investeringsprojekt om projektet ändå måste delas upp av ekonomiska skäl, så som här var fallet, för att dra nytta av högre stödnivåer. Kommissionen måste alltid undersöka den ekonomiska realiteten på grundval av kriterierna i punkt 29 i MSF 2002, oberoende av parternas avsikt.

6.4.1.6 Slutsats: ett enda investeringsprojekt föreligger inte

- (107) Sovello-investeringarna delades inte upp på grund av otillräcklig finansiering och otillräcklig kiselförsörjning, utan på grund av att investeringarna var tvungna att testa en mycket innovativ teknik ur industriell och ekonomisk synpunkt. Om målen för anläggningsutbyte och cellverkningsgrad inte hade uppnåtts skulle Sovello2-projektet med största sannolikhet inte ha genomförts. Därför kan slutsatsen dras att även om Sovello1 och Sovello2 har samma specifika tekniska funktion är de inte ur ekonomisk synpunkt odelbara eller fysiskt eller funktionellt sammankopplade och de har tydligt skilda mål.
- (108) Mot bakgrund av ovanstående, med hänsyn till de synpunkter som Tyskland och EPIA har översänt och en samlad avvägning av de olika kriterierna i punkt 49 i MSF 2002, drar kommissionen slutsatsen att det anmälda projektet Sovello2 inte utgör ett enda investeringsprojekt tillsammans med Sovello1 i den mening som avses i punkt 49 i MSF 2002.

6.4.2 Stödnivå – punkterna 21 och 25 i MSF 2002

- (109) I sitt beslut om att inleda ett formellt granskningsförfarande beräknade kommissionen den högsta stödnivån och det högsta stödbeloppet för Sovello2 på grundval av de ursprungligen anmälda stödberättigande kostnaderna. Den högsta tillåtna stödnivån uppgick till 22,46 procent BBE (motsvarande ett högsta stödbelopp på 30,526 miljoner euro i diskonterat värde) och den högsta tillåtna stödnivån inklusive sammanhållningsbonus uppgick till 25,83 procent BBE (motsvarande ett högsta stödbelopp på 35,105 miljoner euro i diskonterat värde).

- (110) "Sammanhållningsbonusen" grundar sig på punkt 25 i MSF 2002, enligt vilken den högsta stödnivån beräknad enligt punkt 21 i MSF 2002 får multipliceras med faktorn 1,15, om minst 25 procent⁽³⁹⁾ av de totala offentliga utgifterna för projektet täcks av ett bidrag från ERUF enligt strukturfondsbestämmelserna för stora projekt, dvs. efter ett individuellt beslut av kommissionen om att godkänna gemenskapsbidrag i det specifika fallet.
- (111) I linje med den allmänna strategi som medlemsstaterna informerades om i en skrivelse av den 18 december 2003 (D/58176-D/1247) angav de tyska myndigheterna två olika stödnivåer i sin ursprungliga anmälan: den stödnivån, som inte översteg 22,46 procent BBE och en andra stödnivå på 23,83 procent BBE sammanhållningsbonusen inräknad.
- (112) De tyska myndigheterna ansökte om samfinansiering genom ERUF till ett belopp av 9,118 miljoner euro och hänvisade i sin ursprungliga anmälan till tillämpningen av "sammanhållningsbonus". Detta samfinansieringsbelopp från gemenskapen skulle överstiga 25 procent av de verkliga offentliga utgifterna på 31 105 765 euro i nominellt värde. Dessutom är den anmälda stödnivån på 23,83 procent BBE lägre än 26,25 procent BBE och överstiger därmed inte 75 procent av det gällande taket för regionalstöd på 35 procent. Villkoren för att tillämpa sammanhållningsbonusen är därför uppfyllda, under förutsättning att den samfinansiering genom strukturfonderna som Tyskland ansökt om godkänns av kommissionen. Eftersom något samfinansieringsbeslut ännu inte har fattats åtog sig de tyska myndigheterna att endast tillämpa den stödnivån med sammanhållningsbonus om ett motsvarande beslut från kommissionen om godkännande av gemenskapssamfinansiering antas.
- (113) Utifrån de uppdaterade uppgifter som lämnades den 16 och den 24 april 2009 drar kommissionen slutsatsen att Tyskland – enligt scenariot med sammanhållningsbonus – avser att bevilja en stödnivå på 23,8224 procent BBE, motsvarande ett stödbelopp på 31 105 765 euro i nominellt värde (27 367 723 euro i diskonterat värde) för projektet vars verkliga stödberättigande utgifter uppgår till 114 882 310 euro (diskonterat värde). Stödnivån ligger under den ursprungligen anmälda stödnivån med sammanhållningsbonus på 23,83 procent BBE och under den högsta tillåtna stödnivån på 25,83 procent BBE (beräknad med hänsyn till de ursprungligen angivna uppskattade stödberättigande utgifterna på 135,9 miljoner euro i diskonterat värde). Den planerade stödnivån på 23,8224 procent är därför förenlig med de tillämpliga bestämmelserna om reducering, enligt punkterna 21–23 i MSF 2002, och varken det planerade stödbeloppet eller den planerade stödnivån överstiger det högsta stödbelopp eller den högsta stödnivå som företaget kunde förvänta sig då arbetet med projektet påbörjades.
- (114) De tyska myndigheterna bekräftade att om ingen samfinansiering genom ERUF kommer till stånd, så att det skapas förutsättningar för att tillämpa sammanhållningsbonusen, kommer inte den ursprungligen anmälda stödnivån på 22,46 procent BBE att överskridas. Denna stödnivå, tillämpad på de verkliga stödberättigande utgifterna på 114 882 310 euro (i diskonterat värde), ger ett högsta stödbelopp på 25 802 567 euro (i diskonterat värde). De tyska myndigheterna åtog sig att inte överskrida detta stödbelopp. Stödnivån på 22,46 procent i detta scenario utan sammanhållningsbonus utgör den ursprungligen anmälda stödnivån och motsvarar det högsta tillåtna taket för regionalstöd beräknat med hänsyn till de ursprungligen angivna uppskattade stödberättigande utgifterna på 135,94 miljoner euro i diskonterat värde. Den planerade stödnivån på 22,46 procent är därför förenlig med de tillämpliga bestämmelserna om reducering, enligt vad som anges i punkterna 21–23 i MSF 2002, och varken det planerade stödbeloppet på 25 802 567 euro (i diskonterat värde) eller den planerade stödnivån överstiger det högsta stödbelopp och den högsta stödnivå som företaget kunde förvänta sig då arbetet med projektet påbörjades.
- (115) Mot bakgrund av det ovanstående drar kommissionen slutsatsen att stödåtgärden överensstämmer med punkterna 21 och 25 i MSF 2002.

6.4.3 Förenlighet med bestämmelserna i punkt 24 i MSF 2002

- (116) Kommissionens beslut om att tillåta regionalstöd till stora investeringsprojekt som omfattas av punkt 24 i MSF 2002 är beroende av stödmottagarens marknadsandel före och efter investeringen och av den kapacitet som skapas genom investeringen eller prestandan på marknaden. För att utföra de relevanta tester som anges i punkterna 24 a och b i MSF 2002 måste kommissionen först identifiera den eller de produkter som berörs av investeringen och definiera de relevanta produktmarknaderna och geografiska marknaderna.

6.4.3.1 Produkt som berörs av investeringsprojektet

- (117) Den produkt som investeringsprojektet omfattar är solmoduler för användning i solmodulsystem. Enligt anmälan kommer Sovello att tillverka solmoduler som omfattas av följande produktkoder: NACE rev. 1.1 32.10.0, Prodcom 32.10.52.37 och KN-nr (version 2005) 8541 40 90. Solmodulerna kan huvudsakligen beskrivas som en uppsättning sammankopplade solceller som omvandlar solljus till elenergi.

⁽³⁹⁾ För ett projekt som är beläget i ett område som är stödberättigat enligt artikel 87.3 a i EG-fördraget.

- (118) Solmodulerna framställs med hjälp av String Ribbon-tekniken. Sovello tillverkar av solmoduler i en integrerad trestegsprocess. Ur ett kiselsmältbad tillverkas tunna skivor av speciella kiselwafers. Av dessa framställs solceller som kopplas samman och sätts ihop till solmoduler (panneler).
- (119) De tyska myndigheterna bekräftar att inga andra produkter än kiselbaserade solceller, solwafers och solmoduler kan produceras i de stödmottagande anläggningarna utan att generera betydande kostnader.
- (120) Det måste i sammanhanget erinras om punkt 52 i MSF 2002, enligt vilken den relevanta produkten kommer att anses omfatta produkterna i följande marknadsled om projektet gäller en mellanprodukt och en stor del av produktionen inte säljs på marknaden. Eftersom Sovello enligt de tyska myndigheterna inte har för avsikt att sälja några mellanprodukter (såsom solwafers och solceller) som härrör från produktionen av solmoduler och alla sådana mellanprodukter är tänkta att användas för Sovellos egen produktion i den integrerade processen för att tillverka solmoduler, kommer inte kommissionen att betrakta solwafers och solceller som separata produkter.
- (121) Mot bakgrund av det ovanstående kommer kommissionen i den fortsatta bedömningen av projektets förenlighet med MSF 2002 att betrakta solmoduler som den relevanta produkten för investeringsprojektet.

6.4.3.2 Relevant produktmarknad

- (122) För att fastställa den relevanta produktmarknaden krävs en bedömning av vilka andra produkter som kan betraktas som ersättningsprodukter till den produkt som investeringsprojektet gäller enligt punkt 52 i MSF 2002.
- (123) Det finns olika tekniker som används på marknaden för att producera solmoduler. Enligt studien Solar generation från EPIA och Greenpeace⁽⁴⁰⁾ var 90 procent av celltekniken kiselbaserad år 2005. Detta bekräftas av uppgifter på Internet. Sovello använder sig av String Ribbon-tekniken som gör det möjligt att producera solmoduler utifrån solceller, som tillverkats av en mindre mängd kisel. För närvarande testas eller används olika tekniker/halvledarmaterial för serietillverkning, t.ex. amorft kisel, po-

lykristallint kisel, mikrokristallint kisel, kadmiumtellurid och kopparindiumselenid/-sulfid. First Solar⁽⁴¹⁾ använder sig av tunnfilmstekniken och CSG Solar⁽⁴²⁾ använder sig av CSG-tekniken (kristallint kisel på glas). Tunnfilmstekniken är mindre effektiv (per m² men inte per kg använt kisel), men också billigare. Den används främst i landsbygdsområden på grund av de lägre priserna per m². Den mono- och polykristallina tekniken är dyrare, men mer effektiv per m² och lämpar sig därför bättre för användning i tätbebyggda områden. Ur ett utbudsperspektiv kan alltså tydlig åtskillnad göras mellan de två teknikerna. I tidigare beslut om statligt stöd⁽⁴³⁾ har dock kommissionen fastställt att den relevanta marknaden utgörs av hela solmodulmarknaden, vilket också föreslås av de solmodulproducerande företagen. Det finns inte heller någon oberoende statistik där det görs åtskillnad mellan de olika teknikerna. Det verkar finnas en utbytbarhet på efterfrågesidan – alla tekniker har i slutänden samma mål, nämligen att omvandla solljus till elektrisk energi.

- (124) Kommissionen har ingen anledning att betrakta solmoduler som tillverkas med olika tekniker som tillhörande olika produktmarknader. Kommissionen ser de facto inga tecken på att priserna för solmoduler som tillverkats enligt olika tekniker väsentligen skiljer sig från varandra, om hänsyn tas till skillnader i energiprestanda. Vidare förefaller modulerna vara fullständigt utbytbara i solenergisystemen⁽⁴⁴⁾. Detta tyder på att marknaden inte är snävare än den allmänna marknad som omfattar alla solmoduler.
- (125) Solmodulerna verkar heller inte vara utbytbara med andra produkter. De utgör huvudkomponenten i solenergisystem och kan inte ersättas av andra produkter i dessa system. Det finns därför inget som tyder på att marknaden är bredare än solmodulmarknaden.
- (126) Denna beskrivning av den relevanta produktmarknaden överensstämmer med olika koncentrationsbeslut inom samma sektor⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴¹⁾ Beslut av den 26 april 2006 i ärende N 17/06 – Stöd till First Solar (MSF 2002) (EUT C 259, 26.4.2006, s. 13).

⁽⁴²⁾ Beslut av den 19 juli 2006 i ärende N 335/06 – Stöd till CSG Solar (EUT C 232, 27.9.2006, s. 2).

⁽⁴³⁾ Ärende N 17/06 First Solar (MSF 2002) (EUT C 259, 26.4.2006, s. 13), ärende N 409/06 HighSi GmbH (MSF 2002) (EUT C 77, 5.4.2007 s. 4), ärende N 863/06 Avancis (MSF 2002) (EUT C 227, 27.9.2007, s. 1), ärende N 199/08 Intico Solar (EUT C 195, 1.8.2008, s. 2), ärende N 545/08 Masdar (EUT C 9, 14.1.2009, s. 8), ärende N 453/08 Sunfilm (EUT C 106, 8.5.2009, s. 7), ärende N 538/08 ersol Thin Film (EUT C 63, 18.3.2009, s. 16).

⁽⁴⁴⁾ Se även ärende N 409/06 – Stöd till HighSi GmbH (MSF 2002) (EUT C 77, 5.4.2007, s. 4).

⁽⁴⁵⁾ Beslut av den 27 mars 2001 i ärende COMP/M.2367 – Siemens/E.ON/Shell/SSG och beslut av den 18 april 2001 i ärende COMP/M.2712 – Electrabel/Totalfinalelf/Photovolttech.

⁽⁴⁰⁾ "Capacity and market potential for grid-connected systems by 2010", av EPIA, Frankfurt, december 2005.

- (127) På grundval av de skäl som anges ovan kommer kommissionen i detta beslut om statligt stöd att betrakta marknaden för solmoduler som den relevanta produktmarknaden.

6.4.3.3 Relevant geografisk marknad

- (128) Kommissionen konstaterar att Sovello hävdar att huvudmarknaderna för Sovellos produkter på kort och medellång sikt är Tyskland och andra europeiska länder. Det faktum att företaget huvudsakligen är verksamt i Tyskland är inte i sig avgörande för att fastställa den relevanta geografiska marknaden för solmoduler.

- (129) De tyska myndigheterna anser att den relevanta geografiska marknaden för solceller är hela världen. De framhåller att solmoduler marknadsförs över hela världen av europeiska och icke-europeiska producenter, att det inte finns några hinder för handeln, att transportkostnaderna är relativt låga jämfört med produktionskostnaderna och att prisnivåerna är homogena. De påpekar också att de tekniska kraven är desamma i hela världen. De största producenterna och konsumenterna av solcellsteknik finns i Japan, Europa och USA.

- (130) Kommissionen håller med om att solmodulsmarknaden omfattar hela världen eftersom de producenter som tillverkar och säljer solmoduler är verksamma på världsmarknaden. Det framgår av flera oberoende⁽⁴⁶⁾ studier⁽⁴⁷⁾ av solcellssektorn att solmoduler för närvarande huvudsakligen produceras i Japan och Tyskland, tätt följda av USA och Kina. Vidare importeras stora mängder japanskstillverkade solmoduler till den europeiska marknaden (där merparten hamnar i Tyskland). Därutöver verkar transportkostnaderna vara relativt låga jämfört med produktionskostnaderna. Enligt dessa studier finns det inget som tyder på några handelshinder. Tvärtom påpekas i tämligen explicita ordalag att marknaden för solmoduler är global eftersom solmoduler marknadsförs på global nivå. I studierna tillhandahålls inte ens några siffror för den specifika solmodulsmarknaden på EES-nivå, vilket också tyder på att marknaden är global. Vi

dare har bedömningen i tidigare koncentrationsbeslut⁽⁴⁸⁾ och beslut om statligt stöd⁽⁴⁹⁾ varit att solmodulsmarknaden med största sannolikhet är global även om det inte har varit nödvändigt att exakt definiera marknaden som sådan.

- (131) På grundval av dessa skäl kommer kommissionen i detta beslut om statligt stöd att betrakta solmodulsmarknaden som global.

6.4.3.4 Punkt 24 a i MSF 2002: marknadsandelar

- (132) Enligt punkt 24 a i MSF 2002 är ett individuellt anmält investeringsprojekt inte berättigat till investeringsstöd om stödmottagaren har mer än 25 procent av försäljningen av den relevanta produkten på den relevanta marknaden före investeringen eller kommer att ha mer än 25 procent efter investeringen.

- (133) För att bedöma om projektet är förenligt med punkt 24 a i MSF 2002 måste kommissionen analysera stödmottagarens marknadsandel på koncernnivå före och efter investeringen. Eftersom Sovellos investering påbörjades 2006 och full kapacitet uppnåddes 2009 kommer kommissionen att undersöka Sovellos marknadsandel på solmodulsmarknaden 2005 och 2010.

- (134) Då stödet anmälades tillhandahöll de tyska myndigheterna flera oberoende studier⁽⁵⁰⁾ med prognoser om hur efterfrågan utvecklats inom solcellssektorn. De tyska myndigheterna tillhandahöll också olika uppgifter om stödmottagarens förväntade framtida produktionsvolym för solmoduler. Kommissionen utgick från LBBW:s studie i sina beräkningar. Denna studie innehåller statistik om installerad kapacitet och efterfrågan, liksom prisuppskattningar⁽⁵¹⁾.

⁽⁴⁶⁾ De betraktas som oberoende eftersom de inte har utförts på uppdrag av stödmottagaren och inte heller har skrivits enbart för denna bedömning.

⁽⁴⁷⁾ "Capacity and market potential for grid-connected systems by 2010", av EPIA, Frankfurt, december 2005; "Branchenanalyse Photovoltaik 2006", av Landesbank Baden-Württemberg, Stuttgart, den 21 mars 2006; "Sun Screen II", av CLSA, juli 2005; "PV status report 2006", Europeiska kommissionen/Gemensamma forskningscentrumet och Institutet för miljö och hållbar utveckling augusti 2006; "Solar Generation", av Greenpeace och EPIA, september 2006; "Photovoltaik-Marktmodell – Version 2.1", av Landesbank Baden-Württemberg (LBBW), den 22 augusti 2007. Samtliga studier översändes av de tyska myndigheterna tillsammans med anmälan.

⁽⁴⁸⁾ Beslut av den 27 mars 2001 i ärende COMP/M.2367 – Siemens/E.ON/Shell/SSG och beslut av den 18 april 2001 i ärende COMP/M.2712 – Electrabel/Totalfinalelf/Photovoltaic.

⁽⁴⁹⁾ Ärende N 17/06 First Solar (MSF 2002) (EUT C 259, 26.4.2006, s. 13), ärende N 409/06 HighSi GmbH (MSF 2002) (EUT C 77, 5.4.2007 s. 4), ärende N 863/06 Avancis (MSF 2002) (EUT C 227, 27.9.2007, s. 1), ärende N 850/06 Q-Cells (EUT C 270, 13.11.2007, s. 5), ärende N 199/08 Intico Solar (EUT C 195, 1.8.2008, s. 2), ärende N 545/08 Masdar (EUT C 9, 14.1.2009, s. 8), ärende N 453/08 Sunfilm (EUT C 106, 8.5.2009, s. 7), ärende N 538/08 ersol Thin Film (EUT C 63, 18.3.2009, s. 16).

⁽⁵⁰⁾ Se fotnot 47.

⁽⁵¹⁾ Kommissionen anser att uppgifterna om efterfrågad kapacitet (solenergisystem) kan ge en fingervisning om försäljningen på solmodulsmarknaden.

(135) Eftersom ingen av de tre parterna i det gemensamma företaget – Evergreen, Q-Cells och REC – hade en andel i Sovello som översteg 50 procent vid eller efter den tidpunkt då stödet till Sovello2 anmäldes, ska kommissionen normalt inte ta hänsyn till deras marknadsandelar vid bedömningen av förenligheten med punkt 24 a i MSF 2002⁽⁵²⁾.

(136) Evergreen marknadsför och säljer alla moduler som Sovello tillverkar men försäljningsavtalet uppfyller kraven enligt armlängdsprincipen. Det är dock möjligt att Evergreen kan påverka Sovellos marknadsföringsstrategi genom sitt deltagande i det gemensamma företaget. För att täcka in en värsta tänkbara situation, utan att ta slutlig ställning i frågan, beräknade kommissionen den gemensamma marknadsandelen för Evergreen och Sovello⁽⁵³⁾.

(137) På grundval av detta konstaterade kommissionen att den gemensamma marknadsandelen (volym- och värdemässigt) för Sovello och Evergreen på den relevanta marknaden hamnar under 5 procent mellan 2005 och 2010.

(138) Dessa uppgifter tyder på att stödmottagarens marknadsandel för solmoduler inte skulle motsvara mer än 25 procent av den totala solmodulsmarknaden före och efter investeringen. Därför överensstämmer den anmälda stödåtgärden med punkt 24 a i MSF 2002.

6.4.3.5 Punkt 24 b i MSF 2002: produktionskapacitet

(139) Kommissionen har också undersökt om investeringsprojektet överensstämmer med det villkor som föreskrivs i punkt 24 b i MSF 2002. I detta sammanhang kommer kommissionen att verifiera att den genomsnittliga årliga tillväxttakten för den synliga konsumtionen av den relevanta produkten under den senaste femårsperioden ligger över den genomsnittliga årliga BNP-tillväxten inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (vilket skulle tyda på att marknaden inte befinner sig i en strukturell tillbakagång).

(140) Eftersom stödet anmäldes 2006 används uppgifter för perioden 2000 till 2005. De uppgifter som de tyska myndigheterna har anmält i ärendet kontrollerades av kommissionen på grundval av de inlämnade studierna och allmänt tillgänglig information från en vedertagen källa⁽⁵⁴⁾. Ingen av dessa källor visar att den genomsnittliga årliga tillväxttakten för solmoduler volymmässigt un-

derstiger 49 procent inom EES-området under åren 2000 till 2005 (42 procent värdemässigt).

(141) Eftersom den genomsnittliga årliga BNP-tillväxten inom EES-området för perioden 2000 till 2005 var 1,76 procent volymmässigt och 3,72 procent värdemässigt, ligger den genomsnittliga årliga tillväxttakten för den synliga konsumtionen av solmoduler under den senaste femårsperioden, för vilken statistik finns tillgänglig, klart över dessa siffror.

(142) Kommissionen utgick i sin bedömning från den synliga konsumtionen inom solcellssektorn som helhet inom EES, eftersom det var mycket svårt att hitta data om solmodulsmarknaden på EES-nivå. Detta beror främst på att den geografiska marknaden för solmoduler betraktas som global. Solcellsmarknaden betraktas som en god ställföreträdare för solmodulsmarknaden eftersom solmoduler utgör mellanprodukter inom hela solcellsmarknaden, och marknaden för mellanprodukter normalt i stort sett följer tillväxtmönstret för slutprodukternas marknad eller den totala marknaden (solcellssektorn omfattar normalt wafers, celler, moduler och system). Solcellsmarknaden växer vidare så snabbt att även ett något annorlunda tillväxtmönster för modulmarknaden inom EES inte skulle avvika på ett sådant sätt att tillväxten hamnar under 1,76 %.

(143) På grundval av de uppgifter som anges ovan drar kommissionen därför slutsatsen att den anmälda stödåtgärden överensstämmer med punkt 24 b i MSF 2002.

6.5 Slutsats

(144) På grundval av bedömningen ovan drar kommissionen slutsatsen att den anmälda stödåtgärden överensstämmer med 1998 års regionalstödsriktlinjer, regionalstödskartan för 2004–2006 och MSF 2002.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Den regionalstödsnivå på högst 23,8224 procent BBE för de stödberättigande kostnaderna på 114 882 310 euro (diskonterat nuvärde) och motsvarande regionalstöd på 27 367 723 euro (diskonterat nuvärde) som Förbundsrepubliken Tyskland planerar att genomföra till förmån för Sovello AG, under förutsättning att villkoren för tillämpningen av sammanhållningsbonusen är uppfyllda, är förenliga med den gemensamma marknaden om kommissionen fattar beslut om att godkänna samfinansiering genom ERUF till ett belopp som uppgår till eller överstiger 25 procent av de offentliga utgifterna för projektet.

⁽⁵²⁾ Samma ståndpunkt hävdades i kommissionens beslut i ärendet N 850/06, Stöd till Q-Cells.

⁽⁵³⁾ I Evergreens årsrapport för 2008 tillkännages att Sovello från 2009 gradvis kommer att marknadsföra sina produkter på egen hand.

⁽⁵⁴⁾ Webbplatsen för "International Energy Agency Photovoltaics Power Systems Programme" (IEA PVPS): www.iea-pvps.org

2. Den regionalstödsnivå på högst 22,46 procent BBE av de stödberättigande kostnaderna på 114 882 310 euro (diskonterat nuvärde) och motsvarande regionalstöd på 25 802 567 euro (diskonterat nuvärde) som Förbundsrepubliken Tyskland planerar att genomföra till förmån för Sovello AG, under förutsättning att villkoren för tillämpning av sammanhållningsbonusen inte är uppfyllda, är förenliga med den gemensamma marknaden.

Artikel 2

1. Om kommissionen beslutar att godkänna samfinansiering genom ERUF, är det följaktligen möjligt att genomföra ett stöd inklusive en sammanhållningsbonus som uppgår till högst 23,8224 procent BBE av de stödberättiganden kostnaderna för Sovello2, motsvarande ett stödbelopp på 27 367 723 euro (diskonterat nuvärde).

2. Om kommissionen beslutar att inte godkänna samfinansiering genom ERUF, är det möjligt att genomföra ett stöd utan sammanhållningsbonus som uppgår till högst 22,46 % BBE av de stödberättigande kostnaderna för Sovello2, motsvarande ett stödbelopp på 25 802 567 euro (diskonterat nuvärde).

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till Förbundsrepubliken Tyskland.

Utfärdat i Bryssel den 17 juni 2009.

På kommissionens vägnar

Neelie KROES

Ledamot av kommissionen